

بررسی عوامل موثر در بروز رفتارهای وندالیستی در میان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ایذه

سید عبدالحسین نبوی، دانشیار گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز*

حسین ملتفت، مربی گروه جامعه‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

علی رحیم براتیان، کارشناس ارشد جامعه‌شناسی

چکیده

هدف تحقیق حاضر بررسی عوامل موثر بر رفتارهای وندالیستی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ایذه می‌باشد. به همین جهت از نظریه‌های جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و روان‌شناسی اجتماعی به عنوان چارچوب نظری استفاده شده است. روش تحقیق حاضر پیمایشی بوده و از تکنیک پرسشنامه جهت جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. نمونه آماری تحقیق تعداد ۳۸۶ نفر دانش‌آموز بوده که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده انتخاب شدند. نتایج نشان داد که متغیرهای پایگاه اجتماعی-اقتصادی و وضعیت دانش‌آموز رابطه معنادار و معکوسی با متغیر رفتار وندالیستی داشته‌اند و متغیرهای معاشرت با دوستان ناباب، تنبیه در مدرسه، ناسازگاری والدین و از خود بیگانگی رابطه مستقیمی با رفتارهای وندالیستی داشته‌اند.

در تحلیل رگرسیون چند متغیره، در معادله پیش‌بینی گرایش به رفتار وندالیستی، متغیرهای از خود بیگانگی و تنبیه در مدرسه توانستند ۴۲ درصد از واریانس متغیر وابسته را پیش‌بینی کنند و در معادله پیش‌بینی رفتار وندالیستی (عمل) چهار متغیر تنبیه در مدرسه، از خود بیگانگی، وضعیت دانش‌آموز و پایگاه اجتماعی-اقتصادی دانش‌آموز توانستند ۳۸ درصد از تغییرات را پیش‌بینی کنند.

واژه‌های کلیدی: شهرستان ایذه، رفتارهای وندالیستی، ناسازگاری والدین، وضعیت دانش‌آموز

مقدمه

به زعم آسیب‌شناسان اجتماعی، همه صور و انواع نابهنجاری‌ها، کژ رفتاری‌ها، نژندی‌های اجتماعی مانند سرقت، قتل، قمار، قاچاق، خودکشی، فحشاء، اعتیاد، الکلیسم و وندالیسم و نظایر آن چه به عنوان انحراف (کجروی) و چه به عنوان اختلال یا بیماری معلول ناسازگاری‌هایی است که بر روابط فرد و جامعه حاکم است و باید توجه داشت که در همه دوره‌های تاریخی بنا به ماهیت و طبیعت ساختارها، سازمانها و نهادها و روابط اجتماعی از یک طرف و سرشت روانی و طبیعت زیستی انسان از سوی دیگر، اشکال، صور و انواع خاصی از کجروی‌ها، اختلالات و نابهنجاری‌های اجتماعی در جوامع بشری بروز و نمود یافته است؛ از این رو در برخی از دوره‌های تاریخی بعضی از رفتارها را در جوامع رفتارهای نژند، مذموم و یا کجرو تعریف کرده‌اند و رفتارهای نژند جدید که خاص شرایط و جوامع جدید است نیز مطرح شده‌اند. به عبارت دیگر با تغییر ساختارها، مناسبات اجتماعی، سنجه‌ها و ملاک‌های سلامتی و بیماری اجتماعی، ارزشها و هدفهای فرهنگی و نحوه برداشت، طرز تلقی و ارزیابی افراد نیز متحول و دگرگون گردید و وندالیسم در زمره آن دسته از انحرافات و بزهکاری‌هایی است که در جامعه جدید نمود و ظهور یافته است.

در شرایطی که همبستگی متقابل فرد و جامعه از میان برود و فرد نتواند به کمک مکانیزم‌ها و ابزارهایی که جامعه در اختیارش قرار می‌دهد به اهدافش دست یابد در نتیجه سعی می‌کند از راههای خلاف به آن اهداف برسد در نتیجه فرد نابهنجار شده و این حالت وقتی به صورت عام در جامعه شیوع پیدا کند، جامعه دچار آنومی یا نابسامانی شده و به عبارتی با از بین

رفتن ارزشها و هنجارها یا ضعیف شدن آنها، اعضای جامعه، ارزشها و اهداف مشترکی نخواهند داشت. به نظر مرتون: «بی‌هنجاری هنگامی به وقوع می‌پیوندد که فرد قادر نباشد با وسائلی که جامعه مشخص کرده به اهداف خود دست یابد و عکس‌العمل طبیعی این وضعیت روی آوردن به رفتار انحرافی است» (فرجاد، ۱۳۸۲: ۱۲).

نابهنجاری‌ها در قالب‌های مختلفی مانند سرقت، اعتیاد، فرار از خانه، فحشاء ناشی از طلاق، اختلافات والدین، ستیز خانوادگی و ... ظهور پیدا می‌کند. یکی از این نابهنجاری‌ها، گرایش جوانان به تخریب می‌باشد. تخریب در نوع خود می‌تواند شامل تخریب اموال، فضای سبز، جاده‌ها، دیوارها، ... باشد. تخریب اموال عمومی از سوی جوانان و نوجوانان دارای عوارض و پیامدهای مادی و معنوی است. اما با نگاه دقیق‌تر به این قضیه می‌توان ابعاد عوارض انسانی را بسیار فراتر دید، لذا با توجه به اینکه اکنون به دفعات شاهد تخریب اموال عمومی مانند کیوسک‌های تلفن، اتوبوس‌ها، تخریب توالت، میز و نیمکت، خراب کردن دیوارها، شکستن شیشه‌های معابر و مغازه‌ها و مدارس، تخریب شیرهای آب، دستگاه‌های آب سرد کن، کندن بوته‌ها و گیاهان کاشته شده در فضاهای سبز از سوی جوانان و نوجوانان بوده ایم این معضل علاوه بر هزینه‌های هنگفتی که صرف جبران و ترمیم آن می‌شود موجب ناراحتی روحی و روانی مردم و مسئولین شده، بطوری که تهدیدی برای نظم و انسجام اجتماعی به شمار می‌رود. لذا، ضرورت دارد که دلایل و عوامل موثر بر بروز اینگونه رفتارها شناسایی شود و راهکارهای عملی برای سوق دادن اعمال نوجوانان در جهت شکوفایی استعدادها و توانایی‌های خود و استفاده درست و بهینه از اموال

آبادی‌ها می‌پرداختند و بر سر راه خود از آبادی و آبادانی هیچ چیزی بر جای نمی‌گذاشتند. همین شهرت تاریخی و روحیه ویرانگرانه این قوم سبب شده است که همه رفتارهای بزهکارانه‌ای که به منظور تخریب آگاهانه اموال، اشیاء و متعلقات عمومی و تخریب و نابودی، آثار هنری و دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن صورت می‌گیرد به گونه‌ای به وندالیسم منتسب گردد وندالیسم در این معنا، از بلاهای جامعه امروزی است که در گذشته دیده نشده است. وندالیسم در شکل جدید آن با شکل‌گیری جوامع مدرن پدید آمد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۲۷).

در سال ۱۹۷۴ اسقف هنری گری گوار تخریب کورکورانه ارزش‌های هنری و فرهنگی در ایام انقلاب فرانسه را با غارت کتابخانه‌های صومعه‌ها و آثار هنری مذهبی رم در سال ۴۵۵ میلادی توسط وندال‌ها مقایسه نمود و بدین طریق واژه وندالیسم متولد شد (هایبرت، ۱۹۸۷: ۷۸۵).

وندال‌ها گروهی هستند که اعمال خشونت‌آمیز و پرخاشگرانه از خود نشان می‌دهند و احساس اجحاف، بی‌عدالتی دو انگیزه مهم در ایجاد پرخاشگری و خرابکاری ویرانگرانه وندال‌ها است وندال‌ها می‌توانند گستره‌ای از عادی‌ترین و آرام‌ترین شهروندان تا جنایتکاران را که بدون انگیزه‌های مالی یا شغلی دست به جنایت می‌زنند را در بر بگیرند. وندالیسم را حالت شدید جماعت، انبوهه یا گروهی دانسته‌اند که به صورت تجمع سازمان نیافته و بی‌هدف به شکل آنی تحت تأثیر همدیگر قرار می‌گیرند و تحرکات تخریبی و ویرانگری انجام می‌دهند. وندالیسم یا خرابکاری‌های شهری یکی از معضلات و مشکلات جوامع شهری است که همگام

عمومی در جهت رفاه و آسایش همگان به کار گرفته شود. تلاش ما در این تحقیق براین است که با دیدگاهی علمی به بررسی پدیده وندالیسم میان دانش آموزان در شهر ایزه بپردازیم.

تاریخچه وندالیسم

ادبیات پیرامون پدیده وندالیسم^۱ حاوی مثال‌های بیشماری است و نشان می‌دهد که وندالیسم از قدمت تاریخی طولانی برخوردار است، جیمز وایز^۲ آغاز این پدیده را قدم گذاشتن انسان به باغ بهشت می‌داند. تخریب و نیش قبور فراعنه مصر جهت یافتن اشیاء گرانبها و شعارهای بجامانده در خرابه‌های شهر پمپی^۳ در جنوب شرقی شهر ناپل شواهدی دال بر وندالیسم را نشان می‌دهد (وایز، ۱۹۸۲: ۳۸-۳۱).

وندالیسم مشتق از واژه وندال^۴ است وندال نام قومی از اقوام ژرمن - اسلاو به شمار می‌رفت که روزگاری در سرزمین‌های واقع در میان دو رودخانه بزرگ اودر^۵ و ویستول^۶ زندگی می‌کردند. در عهد سلطنت ژانسریک یا گنسریک پادشاه این قوم که از سال ۴۲۸ تا ۴۷۷ میلادی حکمرانی می‌کرده است وندال‌ها سرزمین گل فرانسه امروزی و اسپانیا را تصرف کرده بودند و به متصرفات روم در آفریقا هجوم آوردند و طی چند سال حوزه وسیعی شامل کارتاژ تا مدیترانه را تحت نفوذ خود داشتند چرا که آنها مردمانی جنگجو، خونخوار و بی‌رحم بودند و به کرات به سرزمین‌های اطراف خود تجاوز می‌کردند و به هر جا که می‌رفتند به تاراج و تخریب اموال و آتش زدن

¹ Vandalism

² Jim Wise

³ Pompeii

⁴ Vandal

⁵ Oder

⁶ Vistol

با رشد و توسعه شتابزده شهر و درونی نشدن فرهنگ شهرنشینی در بین جوامع مختلف بوجود آمده است. از خرابکاری‌های شهری به عنوان انحراف یا آشفتگی اجتماعی یاد می‌شود که در آن افراد قادر به برقراری ارتباط، از طریق یک نظام متشکل از قواعد مشترک نمی‌باشد و در بروز هیجانات و احساسات درونی خود به رفتارهای نابهنجار روی می‌آورد.

پاتریس ژانورن^۱ وندالیسم را نوعی روحیه بیمارگونه تعریف می‌کند که به تخریب تأسیسات عمومی نظیر تلفن‌های عمومی، صندلی‌های اتوبوس‌های شهری، مترو، باجه‌های پست و تلگراف و نظایر آن تمایل دارد. از اینرو پاتریس ژانورن از وندالیسم به عنوان نوعی بیماری جهانی خرابکاری در قرن حاضر و عصر مدرن و به مثابه پدیده‌ای جهانی نام می‌برد و آن را به گونه‌ای به تخریب آثار هنری، دشمنی با علم و صنعت و آثار تمدن اطلاق می‌کند وی روحیه‌ای را که در تمایل به نابودی آثار هنری، تخریب اموال عمومی را دارد روحیه ویرانگر یا متمایل به خرابکاری (وندالیسم) می‌خواند (ژانورن، ۱۳۶۷: ۲۸).

رضانی در تحقیقی تحت عنوان بررسی موردی عوامل مؤثر بر پیدایش رفتارهای وندالیستی در میان برخی پسران ۸ تا ۱۶ ساله ساکن مناطق حاشیه خطوط راه آهن در جنوب شهر تهران، به این نتیجه رسید که متغیرهای ارتباط نامناسب بین والدین، بد رفتاری خانواده، احساس فقر، تعارض و اختلاف در خانواده، تنبیه شدن نوجوانان در خانه، تنبیه شدن زیاد در مدرسه، احساس تبعیض، احساس سرخوردگی توأم با خشم فروخورده، احساس اضطراب، احساس ناکامی، عدم موفقیت تحصیلی، نسبت بالای تحرک فیزیکی، نسبت بالای وجود ارزش زرنگی و ارزش خشونت در گروه همسالان، تمایل زیاد به انجام تفریحات همراه با هیجان، نسبت بالای اعمال وندالیستی در محله، نسبت پایین کنترل‌های اجتماعی غیر رسمی در خانواده و محله، ترس از طرد شدن از گروه همسالان به دلیل عدم انجام اعمال وندالیستی، تأثیر گروه همسالان در بروز پرخاشگری و بالاخره وجود روحیه پرخاشگری ارتباط معناداری با رفتار وندالیستی دارد (رضانی، ۱۳۷۵).

تحقیقات پیشین

شیری پژوهشی تحت عنوان بررسی اثرات عوامل جامعه‌پذیری بر رفتار بزهکارانه جوانان ۱۹ - ۱۴ ساله در شیراز، در بین ۴۴۱ نفر از دانش‌آموزان دبیرستانی انجام داد. نتیجه این تحقیق نشان داد بین متغیرهای سن، دلبستگی جوانان بویژه پسران به دوستان بزه‌کار و مهاجرت، با بزه‌کاری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که پسرنانی که متعلق به خانواده‌های طبقات پایین جامعه بوده‌اند، بیشتر مرتکب رفتارهای بزهکارانه شده‌اند (شیری، ۱۳۷۵).

نیک اختر در تحقیقی تحت عنوان بررسی عوامل اقتصادی - اجتماعی مؤثر بر خرابکاری به عنوان نوعی رفتار بزه‌کارانه در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های شیراز، به مطالعه وندالیسم پرداخته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، جوانانی که با دوستان بزه‌کار معاشرت داشتند، میزان مشارکت آن‌ها در فعالیت‌های خرابکارانه افزایش زیادی داشته است. دیگر نتایج نشان می‌دهد که متغیر نحوه گذراندن اوقات فراغت، ارتباط قوی با رفتار خرابکارانه جوانان دارد. همچنین، پسران بیشتر از دختران در فعالیت‌های خرابکارانه مشارکت داشته‌اند (نیک اختر، ۱۳۷۸).

¹ janoren

کرسول^۲ در تحقیقی نقش وابستگی به والدین، پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده و روابط منحرف همسالان و مشارکت جوانان در رفتارهای مخاطره آمیز و بزه کاری، مطالعه‌ای که در میان دانش‌آموزان آفریقای - آمریکایی، با نمونه آماری شامل ۲۶۳ پسر و ۲۷۶ دختر و با چارچوب تئوریک نظریه کنترل اجتماعی مورد بررسی قرار داد و چنین نتیجه‌گیری می‌کند که وابستگی به والدین به رفتارهای مخاطره آمیز ارتباطی نداشته است، اما پایگاه اقتصادی - اجتماعی بالای خانواده و وابستگی بالا به والدین در کاهش مشارکت جوانان در رفتارها و اعمال مخاطره‌آمیز و بزه کاری ارتباط معنی داری داشته است. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد، که درگیر شدن زیاد جوانان در روابط منحرف با همسالان منحرف، به مشارکت زیاد آن‌ها در رفتارهای مخاطره‌آمیز و بزه کاری ارتباط داشته است. در نهایت مشارکت زیاد جوانان در رفتارهای مخاطره آمیز با بزه کاری ارتباط داشته است (کرسول، ۲۰۰۵).

پترسون^۳ با مطالعه‌ی پرونده‌های موجود در اداره‌ی پلیس از ساکنان ۵۷ ناحیه در ایالات متحده‌ی آمریکا بطور تصادفی ۱۴۱۹ مورد را انتخاب نموده و سپس در مورد " فقر، نابرابری اقتصادی و میزان جرایم عمومی " به تحقیق پرداخت این مطالعه‌ی تحلیلی به تأثیر میزان جرم و سنجش شرایط اقتصادی اهل محل توجه داشت در این تحقیق بین سطح فقر مطلق در یک ناحیه و درجه‌ای از نابرابری در توزیع درآمد صاحبان خانه با میزان سرقت از منازل رابطه‌ی معنی داری وجود داشت در ضمن وی بیان می‌کند طبقات اجتماعی پایین بیش از طبقات متوسط

نتایج تحقیقی که مذهب خدایی در ارتباط با تخلفات اخلاقی دانش‌آموزان شهر تبریز انجام داد نشان می‌دهد که: ساختار اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، آموزشی و همچنین وجود دوستان منحرف در ایجاد تخلفات اخلاقی دانش‌آموزان تأثیر بسزایی دارد در ضمن نتایج این تحقیق نشانگر آن بود که بین تخلفات اخلاقی دانش‌آموزان و سن، جنس، پایه تحصیلی، و وضعیت تحصیلی آنها ارتباط معنی داری وجود دارد (مذهب خدایی، ۱۳۷۵).

مظفری در پژوهشی تحت عنوان عوامل اجتماعی - اقتصادی موثر بر خرابکاری اموال عمومی (وندالیسم) بوسیله دانش‌آموزان شهر تهران به این نتیجه رسید که پسرها بیش از دختران و کسانی که معدلشان پایین‌تر است، بیش از کسانی که دارای معدل بالایی هستند به رفتار خرابکارانه دست می‌زنند (مظفری، ۱۳۸۴).

بال^۱ در پژوهشی تحت عنوان کنترل تأثیرات عوامل خانوادگی بر روابط بین جوانانی که در معرض بزه کاری قرار گرفته‌اند، عقیده دارد که بزه کاری نوجوانان یک مسأله اجتماعی رو به رشد، جدی و پرهزینه در ایالات متحده است. به نظر بال، نوجوانان پسر نسبت به نوجوانان دختر نسبت بالاتری از انجام جرم و دستگیری را دارا هستند. بطور کلی، در این پژوهش، به نقش محرک‌های تنش‌زا و سن بزه کاری اشاره شده است؛ بدین ترتیب که این محرک‌های تنش‌زا، سن بزه کاری را پایین می‌آورند (بال، ۲۰۰۵).

² Carswell

³ Petron

¹ Ball

با فرزندان خود بد رفتاری دارند کودکانی که در خانواده‌های دارای وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایینی بوده‌اند بطور فراوان پرخاشگری و مشکلات رفتاری از خود نشان می‌دادند (پترسون، ۱۹۹۱: ۴۶).

چارچوب نظری

در دیدگاه‌های جامعه‌شناسی، ساختارها، سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی و فرهنگی به مثابه واقعیت اجتماعی علت رفتار آدمی به حساب می‌آیند و رفتارهای بزهکارانه را معلول ساختارهای اجتماعی و فرهنگی می‌دانند.

نظریه کنترل اجتماعی^۱

براساس نظریه کنترل اجتماعی، کجروی و انحراف ناشی از ضعف و گسستگی تعلق فرد به جامعه است، که در اثر عدم کنترل و نظارت بوجود می‌آید. کنترل اجتماعی تداوم فرایند جامعه‌پذیری است، جامعه‌پذیری موجب هم‌نوایی می‌گردد، یعنی؛ جامعه‌پذیری یک نوع هم‌نوایی اختیاری و داوطلبانه است. اما وقتی که هم‌نوایی به طور اختیاری و داوطلبانه صورت نگیرد، ساز و کارهای کنترل اجتماعی برای انتقال و اجرای هنجارها و انتظارات اجتماعی به کار گرفته می‌شوند (ستوده، ۱۳۸۴: ۱۳۴).

دورکیم به عنوان یکی از منادیان نظریه‌ی کنترل اجتماعی بر این باور بود که اگر در جامعه‌ای همبستگی اجتماعی قوی باشد اعضای آن جامعه احتمالاً با ارزشها و هنجارهای اجتماعی هم‌نوا می‌شوند، ولی اگر در جامعه‌ای همبستگی اجتماعی ضعیف باشد ممکن است مردم به سوی رفتاری «مجرمانه» کشیده شوند (همان منبع: ۱۳۵).

نظریه هم‌نشینی افتراقی^۲ ادوین ساترلند^۳ نظریه‌ی وی بر این فرض استوار است که رفتار انحرافی مثل سایر رفتارهای اجتماعی از طریق هم‌نشینی و پیوستگی با دیگران آموخته می‌شود. وی معتقد است فرد بزهکار در طول حیات خود از طریق پیوستگی و ارتباط با دیگران، انگیزه‌ها، گرایش‌ها و ارزش‌های انحرافی را فرا می‌گیرد و افراد به نسبت هم‌نشینی و ارتباطی که با قانون‌شکنان دارند کجروی می‌شوند. از نظر وی، رفتار انحرافی، روانشناختی یا ارثی نیست بلکه مردم در مصاحبت و معاشرت با هم‌نویان در طول یک جریان جامعه‌پذیری، طغیان، تخطی از هنجارها را آموخته و به سوی رفتار انحرافی کشیده خواهند شد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۰۱).

نظریه انتقال فرهنگی^۴

نظریه انتقال فرهنگی به این نکته تأکید دارد که رفتار انحرافی از طریق معاشرت با دوستان ناباب آموخته می‌شود این نظریه بیشتر بر فراگرد یادگیری فرهنگی تأکید می‌کند که در جریان آن کژ رفتاری و نابهنجاری آموخته می‌شود. این نظریه وضعیت رفتار را بیشتر از نظر زمینه‌های رشد و پرورش شخصیت فرد در نظر می‌آورد. منظم‌ترین و پرتأثیرترین کار در خصوص نظریه انتقال فرهنگی متعلق به شاو و مک کی در جامعه‌شناسی مکتب شیکاگو می‌باشد. این اندیشمندان با توجه به تحقیقات خود در آمریکا دریافتند که مهمترین عامل انتقال بزهکاری گروه‌های همبازی و همسالان است که فنون، معلومات و سنت‌های بزهکاری را به اعضا منتقل می‌سازند (ستوده، ۱۳۸۵: ۱۴۹).

² Defferential Association Theory

³ Edwin Sutherland

⁴ Cultural Transmission Theory

¹ Social Control Theory

اینکه مورد تنبیه قرار گیرد وجود دارد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۳۸).

بنابراین براساس این نظریه کسی کجرو و بزهکار بدینا نمی آید بلکه چنین رفتاری توسط عوامل محیطی و اجتماعی در فرد ظاهر می شود و لذا پاسخهایی که از طریق تجربه فرا می گیرد و یا توسط افراد دیگری، تقویت و یا منع می شود در شکل گیری رفتار بزهکارانه موثر و قطعی است

نظریه ی بیگانگی^۴ سیمن^۵

بیگانگی به عنوان یک مفهوم اساسی و کلیدی در جامعه مدرن که از مناسبات میان فرد و جامعه برخاسته است و به مثابه متغیری مستقل و وابسته که هم منشأ و سرچشمه مسائل بزرگ و اصلی جامعه معاصر است و هم از ساختارها و واقعیات اجتماعی طبقاتی تأثیر می پذیرد مطرح است. سیمن بی شک در زمره نخستین روانشناسانی است که کوشیده مفهوم بیگانگی روانی را در قالبی منظم و منسجم، تدوین و تعریف نماید وی ابتدا بر این پندار که بیگانگی معلول علتی واحد است خط بطلان کشید. وی صور و انواع تظاهرات رفتار بیگانه گونه را در پنج نوع قابل تمیز نشان داد (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۱۵۱).

۱- احساس بی قدرتی^۶: عبارتست از احتمال و یا انتظار متصوره از سوی فرد در قبال بی تأثیری عمل خویش

- احساس بی معنایی یا احساس بی محتوایی^۷: این شکل از بیگانگی به نظر سیمن زمانی مشهود است که فرد در باور و عقیده دچار ابهام، تردید، شک است یعنی نمی داند که به چه اعتقاد داشته باشد

نظریه خرده فرهنگ بزهکار و کجروی^۱ کوهن^۲

این نظریه، تلفیقی از نظریات بزهکاری و انحراف انتقال فرهنگی و بی هنجاری مرتن می باشد. فرض اصلی کوهن بر این است که فرد منحرف و بزهکار و کجرو، آرمانها و اهداف مقبول اجتماعی، فرهنگ جامعه را پذیرفته اند ولی به علت شکست و یا عدم فرصت مناسب و کافی برای دستیابی به اهداف مقبول و پسندیده اجتماعی دچار محرومیت شده، لذا آرمانهای موفقیت و اهداف مقبول و متداول در جامعه را با ارزشها و هنجارهای دیگری برای بدست آوردن منزلت و وجهه جایگزین می سازند و در نتیجه پاره فرهنگ بزهکار بوجود می آید. بدینوسیله افراد تلاش می کنند تا بر مشکلات خود فائق آیند (کوهن، ۱۹۶۶: ۲۶ به نقل از محسنی تبریزی).

نظریه یادگیری اجتماعی^۳

در نظریه یادگیری اصل تقویت اصلی بنیادی و اساسی است بر طبق این نظریه رفتاری که به دنبال خود تقویت مثبت (پاداش) داشته باشد استحکام می یابد و در آینده بیشتر تکرار می شود این نظریه بر دو اصل: یکی اصل تقلید و دیگری اصل منع موثر که نقش مهمی در بروز یا عدم بروز رفتاری خاص دارند تاکید می کند. تقلید بوسیله مشاهده فرد از حوادثی که در حیطه او اتفاق می افتد صورت می گیرد و غالباً هم بصورت گوناگون تقلید می گردد و منع موثر نقطه تقابل تقلید می باشد به این معنی که کودک مشاهده می کند شخص به خاطر انجام عمل خلاف مورد تنبیه واقع شده است لذا می یابد که نباید در شرایط مشاهده شده از خود رفتاری خلاف نشان دهد. زیرا احتمال

⁴ Alienation Theory

⁵ Seeman

⁶ Powerlessness

⁷ Meaninglessness

¹ Delinquent Group Piece theory

² Cohen

³ Social Learning Theory

دانش آموزان هر ناحیه به تفکیک دختر و پسر حجم نمونه هم مطابق با آن انتخاب شد.

در این تحقیق، برای شناسایی اعتبار شاخص‌ها از اعتبار صوری^۵ و برای سنجش پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شده است که مقدار آلفای کرونباخ برای متغیر وابسته ۰/۸۵ بدست آمد. برای تمام متغیرهای مستقل مقدار این آماره بالاتر از ۰/۸۲ بوده است، که نشان دهنده هم‌سازی درونی قوی معرف‌هاست.

به منظور پردازش و تحلیل اطلاعات از نرم افزار آماری SPSS استفاده گردیده است. در این تحقیق، علاوه بر آمار توصیفی، از آمار استنباطی نیز استفاده شده که در این بخش از آزمون‌های رگرسیون، ضریب همبستگی پیرسون و تی تست کمک گرفته ایم. جهت عملیاتی نمودن متغیر وابسته (وندالیسم)، سه شیوه اتخاذ گردید.

۱) سنجش شدت نگرش افراد نسبت به اعمال وندالیستی

۲) شیوه مبتنی بر پرسش از کار وندالیستی دیگران (فراکنی)

۳) سنجش شدت کردار وندالیستی افراد (شدت عمل) در بخش نگرش سنجی مقیاسی به صورت طیف لیکرت (از شدیداً انتقاد دارم تا اصلاً انتقادی ندارم) ساخته شده است.

در قسمت عملیاتی کردن وندالیسم به شیوه فراکنی، در ذیل هر یک از معرف‌ها که در مورد سنجش شدت نگرش به کار گرفته شده بود، این سوال مطرح شد، که «از ۱۰ نفر افرادی که با شما آشنایی دارند، چند نفر با ارتکاب چنین عملی مخالفتی ندارند»، سپس نمرات صفر تا ده را در ذیل هر سوال قرار داده و پاسخگو می‌بایست یکی از این اعداد را علامت می‌زد؛ همچنین

⁵ Face Validity

- بی‌هنجاری یا احساس نا‌هنجاری^۱: به عقیده سیمن احساس بی‌هنجاری وضعیتی فکری و ذهنی است که در آن فرد این احتمال را به حد مفروطی بر خود مفروض و متصور است که تنها کنش‌هایی او را به حوزه‌های هدف نزدیک می‌سازد که مورد تأیید جامعه نیستند (همان منبع: ۱۵۲).

- احساس انزوای اجتماعی^۲: واقعیتی فکری است که در آن فرد عدم تعلق و وابستگی و انفصال تامه‌ای را با ارزش‌های مرسوم در جامعه احساس می‌کند

- احساس تنفر و یا تنفر از خویشتن^۳: سیمن میزان و درجه هر رفتاری را بر اساس پاداش‌های مورد انتظار آنی می‌بیند و مانند مارکس معتقد است پاداش منحصرأ در خود عمل نهفته نیست بلکه نسبت به کار امری خارجی است (همان منبع: ۱۵۲).

روش‌شناسی تحقیق

در این پژوهش از روش پیمایش و تکنیک پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. جمعیت آماری این تحقیق، کلیه دانش‌آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه شهرستان ایزده، بوده، که تعداد این دانش‌آموزان در سال ۱۳۸۶-۱۳۸۵، برابر با ۷۶۱۲ نفر بوده است.

در این تحقیق، از نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌بندی شده^۴ استفاده گردیده است، برای تعیین حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۶ نفر دانش‌آموز انتخاب گردید. برای انتخاب واحدها که هر دانش‌آموز یک واحد به حساب آمده است با توجه به تعداد

¹ Normlessness

² Social Isolation

³ Estrangement

⁴ stratified Random Sampling

دامنه سنی در گروه نمونه، بین ۱۴ تا ۲۰ سال است. بیشترین فراوانی مربوط به سن ۱۶ سال، که حدود ۳۳ درصد از کل تعداد پاسخگویان را به خود اختصاص داده و کمترین تعداد در سنین ۱۴ و ۲۰ سال مشاهده می شود که به ترتیب، تنها سه و دو نفر از پاسخگویان را شامل می شود.

میانگین سن پاسخگویان ۱۶/۴۵ سال با انحراف استاندارد ۱/۲۱ می باشد از نظر توزیع فراوانی دانش آموزان پایه اول و دوم هر کدام ۳۴ درصد و پایه سوم ۳۱ درصد از کل پاسخگویان را تشکیل داده اند.

آزمون فرضیه اول: رابطه بین متغیر جنس و متغیر رفتار وندالیستی

در این تحقیق رابطه شدت گرایش به رفتار وندالیستی و شدت رفتار وندالیستی پاسخگویان با جنس آنها سنجیده شده است. قدر مطلق مقدار t برای شدت گرایش به رفتار وندالیستی ۱/۶۲ با سطح معناداری ۰/۰۰۴ می باشد که از لحاظ آماری در سطح ۰/۰۵ معنی دار است. نتایج بدست آمده نشان می دهد که شدت گرایش به رفتار وندالیستی در میان دانش آموزان دختر نشان دهنده آن است که شدت گرایش به رفتار وندالیستی در میان دانش آموزان دختر بیشتر است. ولی شدت رفتار وندالیستی پسران بیش از دختران می باشد. اما با توجه به سطح معنی داری جدول این تفاوت از نظر آماری معنی دار نمی باشد.

می توان نمره هر فرد را برای هر گویه شاخصی از تعداد دوستان فرد دانست که به آن عمل مبادرت می ورزد.

در قسمت سنجش شدت کردار وندالیستی، معرف هایی به پاسخگو ارایه، و با طرح سوال "ممکن است بفرمایید، که خود شما در یکی دو سال اخیر به چه میزان به ارتکاب اعمال زیر وسوسه شده اید؟"، از وی خواسته شد، تا میزان وسوسه شدن خود را به ارتکاب اعمال مذکور (در چهار گزینه ی هیچگاه، یکبار، دوبار و بیش از دو بار) بیان نماید.

سنجش متغیرهای مستقل از جمله جنس، سن، پایگاه اجتماعی - اقتصادی، پیشرفت تحصیلی، معاشرت با دوستان ناباب از طریق سؤالات صورت گرفته است. در این تحقیق، مفهوم از خود بیگانگی، متغیری ترکیبی مشتمل بر ابعاد: احساس بی قدرتی، احساس انزوای اجتماعی، احساس بی هنجاری، احساس بی معنایی و احساس تنفر از خویشان است، که برای سنجش هر کدام از این ابعاد از طیف لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) استفاده گردید. برای سنجش متغیر تنبیه در مدرسه از پیوستار (عدم تنبیه تا اخراج از آموزشگاه) استفاده شد و برای سنجش متغیر ناسازگاری در خانواده نیز از پیوستار (سازگاری تا طلاق) استفاده شده است.

یافته های تحقیق

یافته های تحقیق نشان داد که از میان ۳۸۶ نفر پاسخگو ۱۸۵ نفر پسر بوده اند که معادل ۴۸/۲ درصد کل پاسخگویان می باشند و ۱۹۹ نفر دختر که معادل ۵۱/۸ درصد کل پاسخگویان می باشد.

جدول شماره ۱- تفاوت میانگین گرایش به رفتار وندالیستی بر حسب جنس پاسخگویان

متغیر وابسته	جنس	تعداد	میانگین	مقدار t	سطح معنی داری
گرایش به وندالیسم	پسر	۱۸۵	۲۶/۴۰	۱/۶۲	۰/۰۰۴
	دختر	۱۹۹	۲۸/۲۲		
رفتار وندالیستی	پسر	۱۸۵	۱۷/۳۵	۰/۶۴	۰/۵۲۲
	دختر	۱۹۹	۱۷/۰۴		

۰/۱۵۶- می‌باشد و این ضرایب همبستگی نشان دهنده‌ی رابطه‌ی معکوس و معنی دار بین دو متغیر بوده و در سطح ۹۹ درصد معنی دار است. بدین معنی که هر چه فرد از پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالاتری برخوردار باشد، گرایش کمتری به رفتار وندالیستی از خود نشان می‌دهد و کمتر مرتکب رفتار وندالیستی می‌شود.

آزمون فرضیه دوم: رابطه بین متغیر پایگاه

اجتماعی - اقتصادی و متغیر وندالیسم

به نظر می‌رسد، بین متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و متغیر وندالیسم رابطه معنی داری وجود دارد. بر اساس نتایج بدست آمده مقدار ضریب همبستگی برای شدت گرایش به رفتار وندالیستی، ۰/۲۴۶-، برای شدت رفتار وندالیستی، ۰/۱۶۵- و برای مقیاس مبتنی بر پرسش از دیگران یا فرافکنی،

جدول شماره ۲- همبستگی بین متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
پایگاه اجتماعی - اقتصادی	گرایش	-۰/۲۴۶	۰/۰۰۰
	عمل	-۰/۱۶۵	۰/۰۰۱
	فرافکنی	-۰/۱۵۶	۰/۰۰۱

آزمون فرضیه سوم: رابطه بین متغیر از خود بیگانگی و متغیر وندالیسم

بر اساس داده های جدول ۳ مقدار ضریب همبستگی برای از خود بیگانگی و شدت گرایش به رفتار وندالیستی، ۰/۶۰، برای متغیر از خود بیگانگی و شدت رفتار وندالیستی، ۰/۴۱ و برای متغیر از خود بیگانگی

و مقیاس مبتنی بر پرسش از دیگران یا فرافکنی، ۰/۲۰۸ می باشد و این ضرایب همبستگی در سطح ۹۹ درصد معنی دار می باشند. بدین معنی که هر چه در فرد احساس از خود بیگانگی شدیدتر باشد، گرایش بیشتری به رفتار وندالیستی از خود نشان می دهد.

جدول شماره ۳- همبستگی بین متغیر از خود بیگانگی و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
از خود بیگانگی	گرایش	۰/۶۰	۰/۰۰۰
	عمل	۰/۴۱	۰/۰۰۰
	فرافکنی	۰/۲۰۸	۰/۰۰۰

آزمون فرضیه چهارم: رابطه بین متغیر ناسازگاری والدین و متغیر وندالیسم ج

با توجه به نتایج بدست آمده، مقدار ضریب همبستگی برای شدت گرایش به رفتار وندالیستی، ۰/۲۵۵، برای شدت رفتار وندالیستی، ۰/۲۹۶ و برای مقیاس مبتنی بر پرسش از دیگران یا فرافکنی،

۰/۱۱۲ می باشد و این ضرایب همبستگی، با توجه به سطوح معنی داری بدست آمده، نشان دهنده ی رابطه ی مستقیم و معنی دار بین دو متغیر بوده است. بنابراین هر چه ناسازگاری والدین بیشتر باشد، گرایش به رفتار وندالیستی در دانش آموزان بیشتر مشاهده می شود.

جدول شماره ۴- همبستگی بین متغیر ناسازگاری والدین و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
ناسازگاری والدین	گرایش	۰/۲۵۵	۰/۰۰۰
	عمل	۰/۲۹۶	۰/۰۰۰
	فرافکنی	۰/۱۱۲	۰/۰۲۸

آزمون فرضیه پنجم: رابطه بین متغیر تنبیه در مدرسه و متغیر وندالیسم

بر اساس نتایج بدست آمده مقدار ضریب همبستگی برای متغیر تنبیه در مدرسه و شدت گرایش به رفتار وندالیستی، $0/448$ ، برای متغیر تنبیه در مدرسه و شدت رفتار وندالیستی، $0/459$ و برای متغیر تنبیه در

مدرسه و مقیاس مبتنی بر پرسش از دیگران یا فرافکنی، $0/217$ می‌باشد و این ضرایب همبستگی در سطح 99 درصد معنی‌دار است. بدین معنی که هر چه فرد در مدرسه بیشتر از طرف مسئولان تنبیه شده باشد، گرایش بیشتری نسبت به رفتار وندالیستی از خود نشان می‌دهد.

جدول شماره ۵- همبستگی بین متغیر تنبیه در مدرسه و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
تنبیه در مدرسه	گرایش	$0/448$	$0/001$
	عمل	$0/459$	$0/000$
	فرافکنی	$0/217$	$0/000$

آزمون فرضیه ششم: رابطه بین متغیر وضعیت دانش آموز در مدرسه و متغیر وندالیسم

برای سنجش این متغیر از دو شاخص معدل کل و انضباط استفاده شده است. بر اساس نتایج بدست آمده، مقدار ضریب همبستگی برای متغیر وضعیت دانش آموز و شدت گرایش به رفتار وندالیستی، $-0/166$ ، برای متغیر وضعیت دانش آموز در مدرسه و شدت رفتار وندالیستی، $-0/318$ و برای متغیر وضعیت

دانش آموز در مدرسه و مقیاس مبتنی بر پرسش از دیگران یا فرافکنی، $-0/107$ می‌باشد که این ضرایب نشان دهنده ی رابطه ی معکوس و معنی دار بین دو متغیر بوده و هر سه در سطح 95 درصد معنی‌دار می‌باشند. بدین معنی که هر چه فرد در مدرسه موفق تر باشد، گرایش کمتری نسبت به رفتار وندالیستی از خود نشان داده و کمتر مرتکب رفتار وندالیستی می‌شود.

جدول شماره ۶- همبستگی بین متغیر وضعیت دانش آموز و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
وضعیت دانش آموز	گرایش	$-0/166$	$0/001$
	عمل	$-0/318$	$0/000$
	فرافکنی	$-0/107$	$0/036$

سطح ۹۹ درصد معنی دار می باشد. بدین معنی که هرچه میزان معاشرت با دوستان ناباب بیشتر باشد، شدت گرایش به رفتار وندالیستی بیشتر است. نتایج در جدول زیر مشاهده می شود.

آزمون فرضیه هفتم: رابطه بین متغیر معاشرت با دوستان ناباب و متغیر وندالیسم

بر اساس نتایج بدست آمده، مقدار ضریب همبستگی برای متغیر معاشرت با دوستان ناباب و شدت گرایش به رفتار وندالیستی، ۰/۲۴۰ می باشد. این ضریب در

جدول شماره ۷- همبستگی بین متغیر معاشرت با دوستان ناباب و متغیر وندالیسم

متغیر	وندالیسم	همبستگی پیرسون	سطح معنی داری
معاشرت با دوستان ناباب	گرایش	۰/۲۴۰	۰/۰۰۰

در جدول مشاهده می شود که در مرحله دوم R یا میزان همبستگی بین مقادیر قابل پیش بینی از طریق معادله و مقادیر واقعی متغیر وابسته ۰/۶۵ بدست آمده است که همبستگی قوی و خوبی را نشان می دهد. R^2 در مرحله اول ۰/۳۷ شده در مرحله دوم ۰/۰۵ به آن اضافه شده ، که معنی آن، این است که معادله می تواند ۰/۴۲ از واریانس متغیر وابسته را بوسیله این دو متغیر پیش بینی و ۰/۵۸ دیگر نمی تواند پیش بینی کند. به طور کلی دو متغیر از خود بیگانگی و تنبیه در مدرسه مهمترین متغیرهای تاثیرگذار بر میزان گرایش به رفتار وندالیستی می باشند.

سطح معناداری در مرحله اول و دوم در سطح بالاتر از ۹۹ درصد از لحاظ آماری معنادار است.

معادله رگرسیونی پیش بینی میزان گرایش به رفتار وندالیستی به روش گام به گام

در این بخش از معادله رگرسیون چند متغیره به روش گام به گام استفاده و تمام متغیرهای مستقلی که در سطح سنجش فاصله ای بودند در معادله وارد شدند که عبارتند از: از خود بیگانگی، تنبیه در مدرسه، وضعیت تحصیلی، پایگاه اجتماعی - اقتصادی معاشرت با دوستان ناباب و ناسازگاری والدین. بررسی نتایج معادله رگرسیونی بیانگر آن است که معادله دو مرحله دارد که در اولین مرحله متغیر از خود بیگانگی و در مرحله دوم تنبیه در مدرسه وارد معادله شده است و بقیه متغیرها از معادله خارج شده اند.

جدول شماره ۸- متغیرهایی که در معادله رگرسیون چند متغیره پیش بینی میزان گرایش به رفتار وندالیستی روش گام به گام وارد شده اند.

مرحله	متغیر وارد شده	R	R ²	مقدار افزوده شده به R ²	خطای استاندارد	B	Beta	مقدار T	Sig
اول	از خود بیگانگی	۰/۶۱	۰/۳۷	-	۸/۷۷	-۰/۳۸	-۰/۶۱	-۱۴/۷۵	۰/۰۰۰
دوم	تنبیه در مدرسه	۰/۶۵	۰/۴۲	۰/۰۵	۸/۳۹	۱/۴۵	۰/۲۵	۵/۹۳	۰/۰۰۰

معادله پیش بینی میزان گرایش به رفتار وندالیستی :
معادله مرحله اول:

معادله مرحله اول:
 $Y = a + b_1x_1$

در جدول مشاهده می شود که در مرحله چهارم R یا میزان همبستگی بین مقادیر قابل پیش بینی از طریق معادله و مقادیر واقعی متغیر وابسته ۰/۶۲ بدست آمده است که همبستگی قوی و خوبی را نشان می دهد. R² در مرحله اول ۰/۳۰ شده در مرحله دوم ۰/۰۶ به آن اضافه شده در مرحله سوم ۰/۰۱ و در مرحله چهارم باز ۰/۰۱ به آن اضافه شده که مساوی با ۰/۳۸ شده است، که معنی آن، این است که معادله می تواند ۰/۳۸ از واریانس متغیر وابسته را بوسیله این چهار متغیر پیش بینی کند

$$Y = a + b_1x_1$$

$$Y = 58.23 + (-0.38)x_1$$

معادله مرحله دوم:

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2$$

$$Y = 48.10 + (-0.38)x_1 + (1.45)x_2$$

معادله رگرسیونی پیش بینی رفتار وندالیستی به روش گام به گام

بررسی نتایج بیانگر آن است که معادله چهار مرحله دارد که در اولین مرحله متغیر تنبیه در مدرسه، در مرحله دوم از خود بیگانگی در مرحله سوم وضعیت تحصیلی و در مرحله آخر پایگاه اجتماعی -

جدول شماره ۹ - متغیرهایی که در معادله رگرسیون چند متغیره پیش بینی رفتار وندالیستی (مبتنی به عمل) به روش گام به گام وارد شده اند.

مرحله	متغیر وارد شده	R	R ²	مقدار افزوده شده به R ²	خطای استاندارد	B	Beta	مقدار T	Sig
اول	تنبیه در مدرسه	۰/۵۴	۰/۳۰	-	۴/۰۳	۱/۳۶	۰/۵۴	۱۲/۵۴	۰/۰۰۰
دوم	از خود بیگانگی	۰/۶۰	۰/۳۶	۰/۰۶	۳/۸۵	-۰/۰۷	-۰/۲۷	-۵/۹۸	۰/۰۰۰
سوم	وضو و جمعیت تحصیلی	۰/۶۱	۰/۳۷	۰/۰۱	۳/۸۱	-۰/۲۵	-۰/۱۳	-۲/۹۴	۰/۰۰۰
چهارم	پایگاه اجتماعی-اقتصادی	۰/۶۲	۰/۳۸	۰/۰۱	۳/۷۹	۰/۰۷	۰/۱۰	۲/۵	۰/۰۰۰

معادله پیش بینی رفتار وندالیستی دانش آموزان: معادله نهایی برای پیش بینی رفتار وندالیستی دانش معادله مرحله اول:

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

$$Y = a + b_1x_1$$

$$Y = 27.32 + (1.36)x_1 + (-0.07)x_2 + (-0.25)x_3 + (0.07)x_4$$

بحث و نتیجه گیری

وندالیسم یا تخریب اموال عمومی، یکی از پیچیده ترین نمونه های رفتار انسانی است. درباره این که وندالیسم چیست و چه چیزهایی وندالیسم نیست، به سادگی نمی توان تصمیم گیری کرد. واکنش نسبت به تخریب اموال عمومی براساس اوضاع و شرایط مختلف اجتماعی ممکن است متفاوت باشد.

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2$$

$$Y = 19.35 + (1.36)x_1 + (-0.07)x_2$$

معادله مرحله سوم:

$$Y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3$$

$$Y = 27.07 + (1.36)x_1 + (-0.07)x_2 + (-0.25)x_3$$

در این تحقیق پایگاه اجتماعی - اقتصادی بوسیله شاخص‌های تحصیلات پدر و مادر، میزان درآمد خانواده، شغل پدر و مادر سنجیده شد و نتایج نشان داد که پایگاه اجتماعی - اقتصادی دانش‌آموزان رابطه معکوس و معنادار با وندالیسم دارد به عبارت دیگر هر چه فرد از پایگاه اجتماعی - اقتصادی پایین‌تری برخوردار باشد گرایش به رفتار وندالیستی در او بیشتر است. به عبارت دیگر طبقات اجتماعی - اقتصادی پایین، میزان بیشتری از رفتارهای خرابکارانه را نسبت به طبقات متوسط و بالا مرتکب می‌شوند که از آن جایی که طبقات پایین در تلاش برای رسیدن به اهداف از راه‌های قانونی ناکام می‌مانند، به روش‌های انحرافی و نامشروع، برای رسیدن به آنها متوسل می‌شوند.

نتایج تحقیق محسنی تبریزی (۱۳۷۴) شیری (۱۳۷۵)، پترسون (۱۹۹۱)، کرسول (۲۰۰۵) با یافته‌های این تحقیق هم‌خوانی دارد بدین معنی که تحقیقات مذکور وجود رابطه معنی‌دار و معکوسی بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتار انحرافی را تایید می‌کنند.

در تحقیق حاضر، احساس بی‌قدرتی، احساس انزوای اجتماعی، احساس بی‌هنجاری، احساس بی‌معنایی و احساس تنفر از خویشان به عنوان شاخص‌هایی برای سنجش متغیر ترکیبی "از خود بیگانگی" در نظر گرفته شد. به نظر می‌رسد رفتار انحرافی را نمی‌توان بوسیله متغیرهای جامعه‌شناختی صرف تبیین کرد. شاید روان‌شناس اجتماعی، برای تبیین رفتار انحرافی از صلاحیت بیشتری برخوردار باشد در تحقیقات انجام گرفته قبلی کمتر بر این متغیرها تاکید شده است، اکثر تحقیقات انجام شده داخلی برای تبیین وندالیسم یا بزهکاری از نظریات جامعه‌شناختی استفاده کرده‌اند و کمتر به متغیرهای روان‌شناختی

بر اساس دیدگاه‌های صاحب‌نظران و تحلیل‌گران علوم اجتماعی و روان‌شناختی باید گفت که وندال شدن یک فرد تابع علل و عوامل اجتماعی و روانی مختلفی می‌باشد که مهمترین عوامل که به نظر می‌رسد تأثیر بسزایی در گرایش جوانان به انحراف دارد، تحت تأثیر خانواده و نهاد آموزش و پرورش و محیط اجتماعی که فرد در آن زندگی می‌کند، می‌باشد بطوری که در صورت ناسالم بودن این کانون‌ها، بیشترین تأثیر را بر رفتار کودکان و نوجوانان خواهند داشت. (شامبیاتی، ۱۳۷۵: ۱۰۶)

در مورد متغیر جنس نتایج در این تحقیق نشان داد که از لحاظ گرایش نسبت به رفتار وندالیستی، دختران میانگین بالاتری نسبت به پسران دارند؛ اما شدت اعمال وندالیستی در بین پسران بیش از دختران است. این نتیجه دور از انتظار نیست، به دلیل اینکه پسران از آزادی عمل نسبی بیشتری نسبت به دختران برخوردارند و در مقابل انجام رفتارهای وندالیستی احتمالاً کمتر از دختران مورد مواخذه و بازخواست قرار می‌گیرند. به عبارتی مردان نشان‌دادن توانایی‌های جسمانی‌شان را نوعی امتیاز و برتری می‌دانند. بنابراین گرچه گرایش نسبت به رفتار وندالیستی در بین دختران بیشتر از پسران است اما از یک طرف زنان بر اساس ویژگی‌های فیزیولوژیک معمولاً در کنترل خشم خود موفق‌ترند و درونگرا تر به حساب می‌آیند و از طرفی دیگر در عمل آنها برای بروز رفتار بسیار محدودتر از پسران هستند. یافته‌های تحقیقات مظفری (۱۳۸۴)، نیک‌اختر (۱۳۷۸)، بال (۲۰۰۵)، کرسول (۲۰۰۵) با یافته‌های این تحقیق هم‌خوانی دارد. به این معنا که پسران بیش از دختران به رفتارهای خرابکاری دست می‌زنند یا در فعالیت‌های خرابکارانه مشارکت دارند.

اجتماعی توجه کرده اند؛ بنابراین تحقیق حاضر علی رغم کاستی ها ، می تواند راه را برای تبیین کامل تر در تحقیقات بعدی هموار کند.

در مورد ناسازگاری والدین می توان گفت که این متغیر تأثیر بسزایی در گرایش جوانان به انحراف و بزهکاری آنان دارد. زیرا که خانواده موثرترین جایگاهی است که در آن نوجوان جامعه پذیر می شود، نتایج تحقیق رضوانی (۱۳۷۵) با یافته های این تحقیق هم خوانی دارد بدین معنا که تحقیق مذکور وجود رابطه معنا دار و مستقیمی بین ناسازگاری والدین و رفتار انحرافی را تایید می کند. یعنی هرچه ناسازگاری والدین بیشتر باشد گرایش به رفتار وندالیستی در فرد بیشتر مشاهده می شود.

در مورد وضعیت تحصیلی دانش آموز در مدرسه باید گفت که بین این متغیر و متغیر وندالیسم رابطه معکوس و معنا داری وجود دارد بدین معنا که به میزانی که فرد وضعیت تحصیلی بدتری داشته باشد گرایش وی نسبت به رفتار وندالیستی بیشتر است و بلعکس. یافته های تحقیق مظفری (۱۳۸۴) با یافته های این تحقیق همخوانی دارد به این معنا که افرادی که معدل پایین تری دارند بیش از کسانی که دارای معدل بالایی هستند به رفتار خرابکاری دست می زنند. تنبیه در مدرسه به عنوان یکی دیگر از فاکتورهایی می باشد که تأثیر مستقیمی بر رفتار خرابکارانه دانش آموزان داشته است، هر چه فرد در مدرسه بیشتر از طرف مسئولین آموزشگاه تنبیه شده باشد گرایش بیشتری نسبت به رفتار وندالیستی از خود نشان می دهد

در مورد معاشرت با دوستان ناباب می توان گفت که بین متغیر معاشرت با دوستان ناباب و متغیر وندالیسم رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. بدین معنا که هر

چه میزان معاشرت با دوستان ناباب بیشتر باشد، شدت گرایش به رفتار وندالیستی بیشتر است. یعنی جوانانی که با دوستان بزهکار معاشرت دارند میزان مشارکت آنان در فعالیت های خرابکارانه زیاد است. یافته های تحقیقات نیک اختر (۱۳۷۸)، مذب خدایی (۱۳۷۵) و کرسول (۲۰۰۵) ، با یافته های این تحقیق همخوانی دارد.

تنبیه در مدرسه و از خود بیگانگی از مهمترین متغیرهای تحقیق در پیش بینی گرایش به رفتار وندالیستی و عمل به رفتارهای وندالیستی در این تحقیق بوده اند.

با توجه به نتایج تحقیق برای کاهش رفتارهای وندالیستی موارد زیر پیشنهاد می گردد:

- باز سازی ، اصلاح و ترمیم (تعمیر) فوری وسایل خراب شده؛
- تقویت روحیه مسئولیت پذیری دانش آموزان؛
- توجه بیشتر به خواسته ها و نیازمندیهای معقول نوجوانان و جوانان از طرف خانواده و مسئولین مدرسه؛
- توجه هر چه بیشتر مسئولین مدرسه به انتقادات ، شکایات و نظرات دانش آموزان؛
- توجه به امر آموزش و تبلیغ پیرامون موضوع وندالیسم؛
- ایجاد (بوجود آوردن) زمینه هایی برای مشارکت مردم؛
- ایجاد و تاسیس مراکز تحقیق و پیشگیری از وندالیسم.

منابع

۱۱- مظفری، ا (۱۳۸۴) عوامل اقتصادی، اجتماعی در

بروز رفتارهای وندالیستی، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی تهران.

۱۲- نیک اختر، ع (۱۳۷۸) بررسی عوامل اجتماعی - اقتصادی مؤثر بر خرابکاری به عنوان نوعی رفتار بزهکارانه در بین دانش آموزان دبیرستانهای شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد.

13-Ball Joanna , (2005) The moderating effect of family factors on the relation ship between life time traumaerent exposure and juvenile delin quency in a sample of male juvenile offenders , disser tation PHD Georgia stateuniversity .

14-carswell , steren B (2005) pathwaystode linquency : The role of parental attachment , family socioeco nomic status , and deviant peer relation ship in risk behaviors and delinquency amongurbah African – American middle school students , dissertation PHD , the American university

15- Hibbert, C.(1987) The English :a social history 1066-1945. London:Grafton Books.785 p.

16-Wise, J (1982) A gentle deterrent to vandalism. Psychology Today. September:31-38.

۱- پترسون (۱۹۹۱) فقر، نابرابری اقتصادی و میزان جرایم عمومی، ترجمه مجید مساواتی آذر، تهران .

۲- رمضانی، ن (۱۳۷۵) وندالیسم، عوامل موثر بر پیدایش رفتارهای وندالیستی در میان پسران ۸ تا ۱۶ سال ساکن مناطق حاشیه خطوط راه آهن در جنوب شهر تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز.

۳- ژانورن، پ، ۱۳۶۷، وندالیسم، بیماری جهانی خرابکاری، ترجمه ف، ماهان مجله دانشمند تهران، شماره ۲۹۹ صص ۵۰-۲۸.

۴- ستوده، ه (۱۳۸۵) آسیب شناسی اجتماعی (جامعه شناسی انحرافات) تهران، انتشارات آوای نور.

۵- شامبیاتی، ه (۱۳۷۵) بزهکاری اطفال و نوجوانان، چاپ ششم، تهران، انتشارات ویستار.

۶- شیرینی، م (۱۳۷۵) بررسی اثرات عوامل جامعه پذیری بر رفتار بزهکارانه جوانان ۱۹-۱۴ ساله در شیراز، پایان نامه کارشناسی ارشد.

۷- فرجاد، م (۱۳۸۲) آسیب شناسی اجتماعی و جامعه شناسی انحرافات، تهران، انتشارات بدر.

۸- محسنی تبریزی، ع (۱۳۷۰) بیگانگی، نامه علوم اجتماعی، جلد (۲)، شماره (۲) انتشارات دانشگاه تهران.

۹- محسنی تبریزی، ع (۱۳۸۳) وندالیسم، چاپ اول، تهران، انتشارات آن.

۱۰- مذهب خدایی، و (۱۳۷۵) بررسی ویژگی های دموگرافیک و تحصیلات دانش آموزان دبیرستانی شهر تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی خوراسگان.